

Arbetsmiljöverket

Stockholm
2018-01-12

Ert dnr
2014/100863

Vårt dnr
2017/161

Förslag till föreskrifter om smittrisker

Näringslivets Regelnämnd NNR har tagit del av det aktuella förslaget och önskar lämna följande synpunkter.

Inledningsvis vill NNR framhålla vikten av att förslag till nya regler baseras på fakta. NNR finner det anmärkningsvärt att Arbetsmiljöverket föreslår långtgående och mycket kostsamma krav utan att presentera någon som helst evidens och närmare analys kring behovet och nödvändigheten av de åtgärder som föreslås.

I konsekvensutredningen anges att ett av skälen till de föreslagna föreskrifterna är att nuvarande föreskrifter om mikrobiologiska arbetsmiljörisiker uppfattas som svåra att förstå och följa av olika målgrupper. Vidare att kraven på vilka skyddsåtgärder som ska tillämpas vid olika typer av arbete är otydliga.

NNR finner att även de föreslagna föreskrifterna är svåra att förstå och har av sina medlemmar uppmärksammats på att vissa delar t.o.m. är orealistiska att kunna följa och efterleva.

Exempelvis innebär 6§ att arbetsgivaren förutsätts ha omfattande kunskap om infektioner och effekterna av dessa. Vidare att arbetsgivaren ska kunna klassificera smittor. NNR finner det orimligt att berörda företag som t.ex. lantbrukare förutsätts ha dessa kunskaper.

NNR finner även att dokumentationskravet i 11§ är otydligt och orealistiskt. Det är heller inte utrett och motiverat varför det är nödvändigt att alla företag, till skillnad från nuvarande regelverk där ensam- och familjeföretag är undantagna, nu ska omfattas av dokumentationskravet. Att också ålägga ensam- och familjeföretag dessa krav finner NNR vara helt oproportionerligt och inte i linje med EU:s proportionalitetsprincip. Detta också i ljuset av att verket samtidigt anger i konsekvensutredningen på sid 24 att ”sådana händelser är så pass ovanliga för dessa företag att det inte tagits med i beräkningarna.”

NNR vill i denna del även hänvisa till konstitutionsutskottets utredning Subsidiaritet i EU efter Lissabon¹ som bl.a. anger följande om proportionalitetsprincipen: ”Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen. Proportionalitetsprincipen reglerar intensiteten av

¹ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/rapport-fran-riksdagen/subsidiaritet-i-eu-efter-lissabon-_H10WRFR10/html

unionsåtgärder, och man brukar säga att den har tre delar. För det första ska en åtgärd vara ägnad att tillgodose det uppsatta målet och faktiskt leda till att detta uppnås. För det andra får åtgärden inte gå längre än vad som är nödvändigt för att uppnå målet. För det tredje ska åtgärden stå i rimlig proportion till målet som önskas uppnås. Det räcker alltså inte med att åtgärden leder till att målet uppnås och att den är nödvändig för att målet ska nås om mål och medel inte står i rimlig proportion till varandra.”

NNR finner vidare att kravet om att företag ska spara dokumentation i fyrtio år är orealistiskt för alla företag, även tio år är en mycket lång tid. NNR vill här poängtera att artikel 11 i EU-direktiv 2000/54/EG inte innebär något krav på att dokumentationen ska sparas i fyrtio år utan anger när det gäller exponering som kan leda till infektioner som kan ha långtidseffekter ”skall listan bevaras under lämplig längre tid, upp till fyrtio år efter den senast kända exponeringen.” Arbetsmiljöverkets skrivning följer alltså till fullo av direktivet utan innebär alltså en överimplementering i förhållande till det detta.

I Arbetsmiljöverkets redogörelse beträffande föreskrifternas överensstämmelse med EU-anslutningen (se avsnitt 5 i konsekvensutredningen) anges att Sverige valt att utnyttja möjligheten att gå utöver miniminivån i några fall men framhåller att denna s.k. goldplating inte är något nytt. Den överimplementering som NNR beskriver ovan finner vi redovisas dock inte i avsnitt 5 och är ny i förhållande till det tidigare regelverket. Då inga definitioner anges i EU-direktiv 2000/54/EG om vad som är att anse som arbetsgivare finner vi att det också är oklart om t.ex. ensamföretagare verkligen är tänkta att omfattas av regelverket.

Enligt NNR innebär även kravet på tvätt av arbetskläder som anges i 15 § en överimplementering i förhållande till det underliggande EU-direktivet. Arbetsmiljöverket har genom sitt inkluderande av hemtjänst- och övriga omsorgsverksamheter i förslaget utvidgat det underliggande direktivets tillämpningsområde då dessa inte finns omnämnda i direktivets bilaga.

Förslaget innebär i praktiken att 15§ alltid måste tillämpas av arbetstagare som går in i äldres eller funktionshindrades hem då ett generellt antagande gjorts av Arbetsmiljöverket om att dessa alltid ska betraktas som en smittrisk. Principen om att utgå från en riskbedömning i varje enskilt ärende som idag är gällande har därmed åsidosatts.

Arbetsmiljöverkets föreslagna krav på tvätt innebär väsentligt ökade årliga kostnader för berörda företag. Enligt NNR är det inte visat att kraven och de kostnader som följer av dessa står i rimlig proportion till de ökade risker för smitta som Arbetsmiljöverket framställer att arbetstagare utsätts för arbete som utförs inom hemtjänst- och omsorgsområdet. Då inga evidens presenterats vare sig kring dessa risker och därmed heller inte kring behovet av eller nödvändigheten med förslaget anser NNR att grund saknas för de föreslagna kraven.

Utöver ovanstående ställer sig NNR frågande till att begreppet arbetskläder används i förslagets 15§ på ett sätt som liknar skyddskläder. Detta då det leder till en särskiljning från vad som avses med arbetskläder i andra sammanhang inom arbetsmiljöområdet samt kan leda till sammanblandning med vad som avses med skyddskläder som ombesörjs av arbetsgivaren. I 21-22§§ föreslås att ytterligare ett begrepp specialkläder ska införas. Enligt NNR är otydligt hur detta ska tolkas och vilka konsekvenser det kan få i praktiken för företag.

NNR finner det viktigt att de begrepp som används överensstämmer med redan inarbetade och vedertagna begrepp på arbetsmiljöområdet. De begrepp som föreslås bör därför ändras så att de överensstämmer med de som används i andra arbetsmiljöföreskrifter.

Konsekvensutredningen

Arbetsmiljöverket beskriver i sin konsekvensutredning mycket kortfattat de fyra alternativ som de har övervägt för att lösa de arbetsmiljöproblem som finns vad gäller smittrisker och andra biologiska agens i arbetet. Enligt NNR handlar arbetet med alternativa lösningar om att finna den lösning som uppnår syftet till lägsta kostnad för berörda företag och samhälle. Detta gäller i alla delar av förslaget.

NNR har uppmärksammats av sina medlemmar om att flera av de föreslagna paragraferna är otydliga och svåra att efterleva. NNR finner att Arbetsmiljöverkets övervägande av alternativa lösningar har varit alltför begränsat. För att beslutsfattaren ska kunna bedöma i vilken mån förslaget uppnår syftet på ett kostnadseffektivt sätt anser NNR att det är viktigt att Arbetsmiljöverket, utöver det som angivits ovan, också utreder olika regleringsalternativ för olika delar av förslaget och inte bara konstaterar att en modernisering och renodling av reglerna genom att utforma nya föreskrifter bedöms vara det enda alternativet.

NNR finner det exempelvis inte utrett i vilken mån de uppgifter som anges i 11§ omfattas av anmälningsskyddet i 3 kap 3 a § och om det vore mer ändamålsenligt och kostnadseffektivt att förvaltningen av uppgifterna istället skulle ligga hos Arbetsmiljöverket. Att varje enskilt företag ska bygga system för förvaltning av dokumentation av de enstaka oönskade händelser med exponering för smittämnen i riskklasserna 3 och 4 som inträffat arbetstagarna anser NNR inte vara rimligt. En fråga som uppstår är t.ex. vad som händer med uppgifterna om företaget läggs ner eller organiseras om eller köps upp.

Det anges i konsekvensutredningen att förslaget ersätter nuvarande föreskrifter om mikrobiologiska arbetsmiljörisiker - smitta, toxinpåverkan, överkänslighet. Förslaget anges vidare ta om hand de två direktiv, däribland EU-direktiv 2000/54/EG, som idag är genomförda med hjälp av de nuvarande föreskrifterna.

Det har kommit till NNR:s kännedom att kommissionen aviserat att en revidering av direktiv 2000/54/EG kommer att påbörjas i början av 2018. För att kunna ta hänsyn till resultatet av den aviserade revideringen anser NNR att Arbetsmiljöverket bör avvakta med att färdigställa och fatta beslut om förslaget tills dess att revideringen är klar.

Sammanfattningsvis kan NNR konstatera att Arbetsmiljöverket inte visat att de förslag och krav som det lägger fram verkligen leder till minskad smittrisk för arbetstagarna och står i rimlig proportion till de kraftigt ökade kostnader som förslaget medför. Arbetsmiljöverket har utfört en hel del beräkningar av de kostnader som kan uppstå till följd av förslaget men har vare sig presenterat några evidens eller ens någon närmare analys kring den ökade smittrisk som anges och behovet och nödvändigheten av de långtgående krav som presenteras i föreskrifterna. Som anges ovan har inte heller några mindre ingripande regleringsalternativ övervägts.

NNR avstyrker förslaget med anledning av ovanstående brister.

Näringslivets Regelnämnd NNR

Christina Fors